

Формування самооцінки у молодших школярів в умовах сучасного соціуму

Самооцінка є ключовим компонентом особистості, що становить її основу. Вона відіграє важливу роль у соціальній адаптації, а також виступає механізмом регуляції поведінки та діяльності. Саме її формування відбувається в процесі діяльності та міжособистісної взаємодії в суспільстві [3].

У психолого-педагогічній літературі, як вітчизняній, так і зарубіжній, багато уваги приділяється цьому психологічному утворенню. Поняття, структуру, функції, проблему формування самооцінки описано у працях І. Бежа, А. Гринечко, Н. Тимченко, Є. Калюжної та інших науковців.

На думку Л.С. Виготського, становлення та формування самооцінки починається саме в молодшому шкільному віці. Він вважав, що вона являє собою позаситуативне і стійке диференційоване ставлення учня до самого себе [2]. Самооцінка виконує такі функції, як: опосередкування ставлення учня до себе; інтеграція досвіду діяльності молодшого школяра; інтеграція комунікації з оточуючими людьми [2].

Освітній процес безперечно впливає на самооцінку учнів – через ставлення до конкуренції та різноманітності, а також визнання їхніх досягнень у навчанні, спорті та мистецтві. До середини дитинства дружні стосунки стануть відігравати ключову роль у житті учня. Дослідження показали, що діти молодшого шкільного віку проводять більше часу зі своїми друзями, ніж роблять домашні завдання, дивляться телевизор або грають наодинці. Крім того, кількість часу, протягом якого вони взаємодіють зі своїми батьками, значно скорочується порівняно з тим, коли вони були молодшими. На цьому етапі соціальне прийняття однолітками дитини відіграє важливу роль у розвитку та підтримці досліджуваного явища [1].

З метою глибшого розуміння механізмів формування самооцінки у молодших школярів в умовах сучасного соціуму, визначення рівня адекватності прийняття власних можливостей

і корекції поведінки важливо вчасно діагностувати вид самооцінки учня. Вирізняють наступні види [2]: адекватна; завищена; занижена.

Самооцінка не залишається стабільною і має тенденцію змінюватися залежно від прогресу в діяльності, вікових характеристик. Роботу з розвитку навички самооцінки учнів можна будувати за алгоритмами. У загальному цей алгоритм може мати такий вигляд:

1. Позначаємо свій настрій (на перших уроках). Це можуть бути кружечки з кольорами світлофора, смайлики, цеглинки LEGO чи інші візуалізації.

2. Учимося порівнювати мету і результат (через 2-4 тижні після введення на уроках першого кроку).

3. Установлюємо порядок оцінювання своєї роботи (приблизно через місяць після другого кроку).

4. Учимося визнавати свої помилки та/або невдачу.

5. Використовуємо вміння самооцінки [3].

Отже, самооцінка є найважливішим показником розвитку особистості молодшого школяра, регулятором його поведінки. Умови формування та розвитку самооцінки учня залежать не тільки від його успішності, визнання його однокласниками та особливостей спілкування вчителя, а й від стилю сімейного виховання, фізичного здоров'я, вікових особливостей та особистісних чинників.

Список літератури

1. Галян І. М. Ціннісні орієнтації як детермінанти розвитку моральної активності та морального самоудосконалення особистості. Моральна свідомість та самосвідомість особистості: монографія. Дрогобич, 2019. С. 209-215.

2. Дячук П.В. Формування самооцінки молодших школярів у навчальній діяльності: монографія / П.В. Дячук; [рец. О. А. Біда, Г.О. Васківська, І.І. Доброскок, О.М. Коберник] Умань: [П.П. Жовтий О.О.], 2016. 210с.

3. Ілляш С. Д. Самооцінка в молодшому шкільному віці та фактори, які її детермінують. Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. праць / Ін-т психології імені Г. С. Костюка НАПН України. К.: [б. в.], 2010. Т. 12. Ч. 2. С. 108-115.